

Література:

1. Стецик Б. В., Марко С. І. Методика проведення судової комп'ютерно-технічної експертизи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 296–299. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-1/74>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-300-5-67>

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СУСПІЛЬСТВО ПІД ЧАС ВІЙНИ

Старков В. І.

*аспірант кафедри масової та міжнародної комунікації
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Сьогодні неможливо уявити собі будь-яку сферу суспільного життя без впливу інформаційних технологій. Глобальна інтернетизація суспільства значно спростила життя людей, створивши умови задля поширення інформації, яка дуже часто використовується однією групою людей проти іншої на міждержавному рівні.

Війна, розв'язана Росією проти Української держави та її народу, це не тільки вбивства мирних людей, дітей, руйнування будинків та інфраструктурних об'єктів з боку агресора, бойовими діями на передовій, а насамперед, інформаційна війна. В часи воєнного стану, інформація, яка поширюється в інформаційному просторі, безперечно впливає на атмосферу життя в суспільстві, наближаючи перемогу або готуючи населення до поразки [3].

Війна – надзвичайна, стресова ситуація, в якій важелями впливу на людську свідомість в прийнятті ситуації перебігу подій виступають інформаційні технології. Суспільство надто чутливе до будь-якого впливу, тому країна-агресор користується цим, щоденно проводячи інформаційно-психологічні операції, з метою поширення паніки серед населення. Виділяють три способи інформаційного впливу [2]:

- 1) поширення фейків;
- 2) маніпулювання;
- 3) поширення дезінформації.

Розглянемо кожен окремо. Фейк – вигаданий факт, або спотворений факт для подання неправдивої інформації. Завдяки використанню фейків можна керувати настроями людей, залякувати, чи навпаки,

заспокоювати, аби використати вигідним для себе чином. Наприклад, з листопада 2022 року, Росія активно поширює фейки про успішний прорив української лінії оборони. В останні місяці російські ЗМІ, неодноразово стверджували, що місто Бахмут, знаходиться під контролем російській військ, сіючи паніку серед населення[5].

Маніпулювання представляють собою заклики до певних дій, які підкріплюються мотивуючими фактами. Подібна технологія допомагає виманювати дані про населення чи розташування військ ЗСУ.

Наприклад, влітку, поширення інформації в інтернеті про наступ на місто в Донецькій області, спонукало населення створювати запаси солі. Всюди в Україні, почалась масова закупівля солі, бо мав статися її дефіцит. Згодом виявилось, що дана інформація була фейком, дефіциту солі не сталося, але населення створило штучний дефіцит, викупивши всю сіль. Цей приклад найбільш яскраво демонструє принцип маніпулювання [3].

Дезінформація полягає у цільовому поширенні фейків та маніпуляцій, задля досягнення певних стратегічних цілей [2]. З початком бойових дій на Донбасі у 2014 році такою важливою ціллю стало розпалювання національної ворожнечі. Державою-агресором стало посилення розбрату між східною та західною частинами України. Всіляко поширювалися тези, про утиск російської мови в східних областях країни, насамперед в Донбасі і Криму. Такі настанови відкрито порушували Конституцію України, сприяли активним діям сепаратистів, створюючи передумови появи антидержавних утворень у вигляді псевдо республік ДНР і ЛНР [2].

Дезінформація, розповсюджувана Росією впродовж двох останніх десятиліть, спочатку розхитувала українську державність, а згодом відкрила можливість у лютому 2022 року широкомасштабному вторгненню в Україну, розпочавши знищення держави та її народу.

Дієвий спосіб запобіганню поширення неправдивої інформації є знищення джерел її походження та надання достовірних даних. Важлива роль відводиться об'єднанню зусиль кіберполіції, програмістів у проведенні рейдів, головною метою яких є блокування, або перевантаження джерел пропагандистської діяльності. Групи державних служб в соцмережах спростовують поширені фейки, понижують рівень напруги і панічних настроїв у суспільстві [4].

Інформаційні технології здатні захистити населення сучасного світу від маніпулювання, дезінформації та фейків. Захист поділяється на фізичний, моральний і правовий. Під час війни чимало небезпек загрожують життю та добробуту населення. Серед них: ракетні атаки з руйнуванням критичної інфраструктури, житлових споруд, навчально-

виховних, медичних, культурних закладів, терористичні акти, авіаудари, продовольча криза, тощо [5].

Завдяки використанню інформаційних технологій, держава створює систему сповіщення населення щодо загроз та захисту. Соціальні мережі стали одним з важливих ресурсів оповіщення населення, де поширюються інформація щодо ситуації на фронті, планах ворога, застереження людей при виникненні різних надзвичайних ситуацій.

Держава створила систему оповіщення в разі відсутності Інтернету під час бойових дій. Створена система оповіщення за допомогою мобільного зв'язку. Користувачеві на екрані впливає сповіщення та подаються вібро і звукові сигнали, попереджаючи населення про виникнення надзвичайної ситуації, рекомендуючи заходи, необхідні для збереження життя [6].

Підступність загарбників, полягає у повному нехтуванні правил ведення війни, прийнятих у всьому світі, із нанесенням ударів по критичній інфраструктурі, що значно підвищує навантаження на систему енергетичного та комунального забезпечення. В даному випадку своєчасне використання системи сповіщення населення, дозволяє інформувати споживачів щодо виникнення загрозливих ситуацій, надає час підготувати стратегічні запаси питної або технічної води, зарядити телефони, акумуляторні джерела освітлення, легше пережити екстрену ситуацію вимкнень електричного та водопостачання. Таким чином структури комунального забезпечення підтримують постійні зв'язки із споживачами послуг, надаючи населенню корисну і важливо інформацію [7].

В період війни із бойових та прифронтових зон в більш мирні території евакуюють багато постраждалого населення серед якого діти, дорослі, люди поважного віку. Інформаційні технології сприяли створенню системи волонтерського руху, який забезпечує постраждалих первинною допомогою, а згодом всім необхідним. Рух українських волонтерів прийнято вважати унікальним явищем, завдяки тому, що діяльність не байдужих людей по всій країні та за її межами в короткий час надала можливість швидко сприймати запити від населення, формуючи злагоджену взаємодію та правильну логістику доставки і знаходження необхідних речей [4].

Інформаційні технології формують тісний зв'язок між армією та населенням: відкриваються збори на закупівлю потрібної техніки, ліків, продуктів, речей військових потреб пораненим бійцям.

Часи війни змінили побут людей. Мережа інтернет відкрила необмежені можливості отримання інформації з будь-якої тематики. Інтернет надає постійну можливість спілкуватися та ділитися досвідом,

інформаційні технології дозволяють дізнатися чимало корисної інформації

Населення задалегідь готується до надзвичайних ситуацій, не очікуючи на сповіщення про них. В інтернеті можна знайти багато корисних лайкфаків, щодо забезпечення будинку електроенергією, як ефективно зберігати тепло, які ліки та продукти мають бути на випадок надзвичайної ситуації, що робити під час воєнних дій або техногенної катастрофи.

Інформаційні технології вдосконалили організацію захисту населення в часи війни, можливість протидіяти фейкам, дезінформації, маніпуляціям. Поява мережі інтернету змінила світогляд людей, надав змогу бути обізнаними в найрізноманітніших сферах життя. Інформаційні технології дозволяють сформуванню якісної системи комунікацій та логістики, відповідаючи потребам населення в умовах воєнного часу.

Література:

1. Дзьобань О. П., Пилипчук В. Г. Інформаційне насильство та безпека: світоглядно-правові аспекти: монографія / за заг. ред. проф. В. Г. Пилипчука. Харків : Майдан, 2011. 244 с.

2. Курбан О. Бойові наративи в системі сучасних геополітичних інформаційних війн (досвід російсько-української гібридної інформаційної війни 2014 – 2021 рр.). *Синопис: текст, контекст, медіа*. 2021. № 27(3). С. 149–158.

3. Невельська-Гордєєва О. П., Нечитайло В. О. Маніпуляції як засіб інформаційно-психологічного впливу в інформаційній війні. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2021. № 3. С. 71–83.

4. Стратегічні цілі інформаційної безпеки України URL: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/7-strategichnyh-tsilej-informatsijnoi-bezpeky-ukrayiny/>

5. Юдін О. К., Матвійчук-Юдіна О. В., Супрун О. М. Інформаційно-психологічна війна та технології соціального інжинірингу. *Наукові технології*. 2021. № 2. С. 130–139.